

Eesti Audioloogia Seltsi tagasiside Ravikindlustuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule.

VTK üks eesmärkidest – laiendada abivahendi tõendi väljastajate ringi – ei ole kuulmisabivahendite puhul pädev. Probleem lasub eelkõige kuuldeaparaate väljastavate *spetsialistide* teadmistes ning oskustes valida ja sobitada patsiendile sobivaimat kuulmisabivahendit arvestades kuulmislanguse olemust, patsiendi vajadusi, võimekust, kuulumiskeskkondi, kus kuulmisabivahendit hakatakse kasutama jpm.

Kuulmisabivahendeid müüvatele firmadele, praegustele SKA lepingupartneritele, ei kehti pädevuse osas mingeid nõudeid peale abivahendi spetsialist tase 4 või 5 olemasolu, mis ei ole kuuldeaparaatide määramiseks/sobitamiseks piisavad ega vasta (siseriiklike standardite puudumisel) Euroopas kehtestatud standarditele.

Tõendi saamine kuulmisabivahendi soetamiseks on ainult üks väike osa kuulmislangusega patsiendi teekonnast. Sama oluline kui pädevalt tehtud kuulmisuuring ja kuulmisabivahendi sobitamine, on järelkontroll ja kuulmisrehabilitatsioon. European Federation of Hard of Hearing (EFHOH) 2022 raport State of Hearing Aids Provision in Europe ütleb: *“Provision of hearing aids is only the first basic step; we need to ensure the provision is following quality standards and the users of the services are offered follow up care including counselling. By involving users in planning care and enabling them to make their own informed choices we can gain better efficiency of the health system. Therefore it's important that hearing aids are selected based on a well-informed choice, fully involving the client and fitted by audiological professionals, who practice the ISO 21388 standard “Acoustics - Hearing aid fitting management (HAFM)”*.

Kulu-tulupõhisus kuulmisabivahendite puhul tähendab seda, et riigipoolse toetusega soetatud kuulmisabivahendeid hakatakse patsiendi poolt igapäevaselt kasutama. Kui kuulmisabivahend on aga sobitatud ebatäpse kuulmisuuringu alusel või arvestamata patsiendikeskset lähenemist ning patsient saadud abivahendist kasu ei saa, ei saa me rääkida riigieelarvelise raha sihtpärasest kasutamisest.

Arvestades eelpooltoodut, palume pöörata tähelepanu kuulmisabivahendite väljastajate/sobitajate kompetentsusele. **Justiits- ja Digiministeerium** on VTK märkustes küsinud, *millised kvalifikatsiooninõuded ja koolitusmehhanismid tagavad, et kaardi väljastajad omavad piisavat pädevust meditsiiniseadmete ohutuks ja sihipäraseks kasutamiseks*. Sealsamas viitab ka **Eesti Perekarstide Selts** asjaolule, et VTK käsitleb „pädevuse piires“ *meditsiiniseadmete väljakirjutamise õiguse laiendamist, kuid ei määra selgelt, kuidas pädevust määratletakse, hinnatakse ja tagatakse selle ajakohasus*. Tervishoiuspetsialistide õppekavad ei anna piisavat ettevalmistust abivahendite nõustamiseks. Kui ettevõtetele ei seata ühtseid kvaliteedi- ja teenuse ootusi (sh kohandamine, kasutuskeskkonna hindamine, hooldus ja remont), võib teenuse kvaliteet langeda ja abivahendite sobivus halveneda. Seisev või

kasutamiskõlbmatu abivahend on riigi jaoks kulu ja patsiendi jaoks elukvaliteedi kaotus. SKA abivahendite vajaduse hindamine eeldab arvestamist psühholoogiliste, emotsionaalsete, keskkonna ja perekondlike aspektidega – see ei ole võrdsustatav meditsiinilise diagnoosiga.

Samuti on pädevusega seotud küsimused tõstatanud Eesti Pimedate Liit, Eesti Kuulmispuudega Laste Vanemate Liit (EKLVL), OÜ Invaru jt. Selgelt on välja joonistunud küsimus, missugused on pädevusnõuded määrajalt ning kus ja kuidas need on kirjeldatud. **Kuulmislanguse ebapädev ja/või puudulik käsitlemine toob kaasa märgatavalt suurema kulu kui pelgalt abivahendite peale kulutatud raha (1, 2, 3).**

Vastuseks Eesti Audioloogia Seltsile anti tagasisideks, et **Sotsiaalministeerium saab panustada tööjõuvajaduse prognoosimisse ja kompetentsivajaduste sõnastamisse ning on valmis koostöös valdkonna osapooltega kaardistama audioloogia koolitusvajadust. Lühiajalises vaates on oluline kaaluda paindlikke täiendkoolituse lahendusi juba tööturul olevatele spetsialistidele, et toetada teenuse kvaliteedi ühtlustamist.**

Meil on ettepanekuid nii lühi- kui pikaajalises perspektiivis olemasolevate spetsialistide koolitamise ning nende pädevuse kinnitamise osas. Samuti on ettepanekuid uute spetsialistide koolitamise osas, aga selleks on oluline nii SOM-i, Terk-i kui Haridus- ja Teadusministeeriumi osalus.

Nt soovitame Kuulmisabivahendi spetsialist tase 5 kutse üle vaadata ning muuta seal kirjas olevad kompetentsid vastavaks EL nõuetele. Praegused kuulmisabivahendite maastikul töötavad inimesed, kes arvavad ennast pädevaks ja ei vaja täiendkoolitust, võivad vastava kutseeksami kohe teha. Paralleelselt pakuks täienduskoolitust neile, kes seda eksami tegemiseks (ja valdkonnas töötamiseks) vajaksid. Lisaks alustaks ettevalmistustega õppekava loomiseks audioloogia-alasele õppele tulevastele spetsialistidele.

Selliste koolituste eesmärk oleks samm-haaval liikuda lähemale Euroopas kehtivatele standarditele, et patsiendi jaoks tagada kvaliteetne kuulmisalane teenus – kuulmisuuringute tegemine, kuulmisabivahendite sobitamine ja rehabilitatsioon ning ühtlasi tagada ka riigipoolse rahastuse sihtotstarbelisem kasutamine.

Eelnõus on märgitud, et Tervisekassa ajakohastab koostöös erialaekspertidega toodete hüvitamise tingimused (sihtgrupi kirjeldused, hüvitatavad kogused, hüvitamise kestused jms) selliselt, et need vastaksid tänastele vajadustele ega koormaks põhjendamatult tervishoiusüsteemi. Palume, et sellesse ekspertrühma oleks kaasatud ka Eesti Audioloogia Selts, et kuulmisabivahendite valdkonna spetsiifiline pädevus ja erialased teadmised oleksid hüvitamistingimuste kujundamisel asjakohaselt esindatud.

1. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss> - “Over a 10-year period, this promises a return of nearly US\$ 16 for every US dollar invested” ja “annual cost of unaddressed hearing loss exceeds \$980 billion USD”
2. <https://www.hearinghealth.eu/wp-content/uploads/2025/07/Economic-Impact-of-Hearing-Loss-A-Report-by-HHFEU-L.pdf> - HEARING LOSS: THE SILENT BURDEN ON EUROPEAN ECONOMIES AND SOCIETIES
 - €149 billion productivity value is lost per year due to untreated hearing loss.
 - €67 billion are spent per year due to reduced quality of life.
 - €8,200 additional costs arise due to untreated hearing loss per person per year
3. <https://alz-journals.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/alz.065434> - Cognitive function and hearing loss: A longitudinal investigation of the effect of hearing aid use on cognitive performance in older adults